

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till Kulturnämnden

Datum:
2025-03-14

Diarienummer:
KTN-2025-00068

Handläggare:
Patric Kiraly

Projekt Kulturlyft 2025 - 2026

Förslag till beslut

Kulturnämnden beslutar

1. **att** godkänna huvudinriktningen för projektet Kulturlyftet 2025–2026.

Ärendet

Kulturlyftet 2025–2026 är en strategisk satsning som tar avstamp i de värdefulla erfarenheter, insikter och partnerskap som utvecklades genom Uppsala kommuns arbete med ansökan till Europeisk kulturhuvudstad 2029. Trots att Uppsala inte erhöll titeln, är ambitionen att använda de avsatta medlen för att fortsätta det framgångsrika arbete som påbörjats.

Syftet med Kulturlyftet är att förstärka kulturens betydelse som en drivkraft för hållbar samhällsutveckling. Fokus ligger på att främja innovation inom kulturområdet, utveckla samverkan mellan olika sektorer och aktörer, samt stärka kulturens roll i social inkludering.

Kulturlyftet finns med som en satsning i Uppsala kommuns Mål och Budget 2025–2027, och förslaget gäller för åren 2025–2026. Genom denna satsning vill Uppsala fortsätta att bygga vidare på ett brett engagemang och utveckla kulturen som en integrerad del av kommunens långsiktiga arbete för hållbarhet och samhällsutveckling.

Beredning

Ärendet har beretts av kultur-idrotts- och fritidsförvaltningen.

Föredragning

Uppsala kommun har genom ansökningsprocessen till Europeisk Kulturhuvudstad

2029 genomfört ett omfattande arbete som har resulterat i betydande insikter, starka partnerskap och utvecklade nätverk lokalt, regionalt och internationellt. Trots att Uppsala inte utsågs till Europeisk Kulturhuvudstad 2029 har processen tydligt visat att kultursektorn har en avgörande roll för kommunens utveckling och dess möjlighet att möta framtida samhällsutmaningar.

Det föreslagna Kulturlyftet för perioden 2025–2026 syftar därför till att bygga vidare på detta momentum och förverkliga visionen om kultur som en motor för hållbar samhällsutveckling. Genom konkreta satsningar på platsutveckling, kompetenshöjning, internationella samarbeten och innovation inom kultursektorn skapar Kulturlyftet strukturer som kan leva vidare och stärka kulturens roll i Uppsala över tid.

Lärdomar och utmaningar från kulturhuvudstadsprocessen

Ansökningsprocessen har tydliggjort ett antal centrala insikter som Kulturlyftet tar fasta på:

1. Samhällsutmaningar kräver innovativa lösningar. Kulturens potential att bidra till social sammanhållning, mental hälsa och klimatåtgärder är avgörande. Tvärsektoriella initiativ och kreativa angreppssätt kan möta dessa utmaningar på nya sätt.
2. Regional och lokal samverkan. Starka partnerskap mellan Uppsala kommun, Region Uppsala och andra aktörer i länet har etablerats och måste nu vidareutvecklas.
3. Kulturens roll i stadsutveckling. Kultur har visat sig vara en central drivkraft för hållbar stadsutveckling och kan skapa nya offentliga rum för kreativitet och möten.
4. Inkludering och engagemang. Genom metoder som Open Calls och brett lokalt deltagande har ett stort engagemang byggts upp, vilket ger en stabil grund för fortsatt arbete.

Dessa insikter visar på behovet av långsiktiga investeringar i kultursektorn och en stärkt samverkan mellan kommun, region och kulturaktörer. Kulturlyftet är därmed inte en slutpunkt utan en del av en större förändringsprocess, där kulturens roll i samhället stärks genom strategiska satsningar och samverkan.

Platsutveckling genom kultur och konstnärliga interventioner

Uppsala växer och förändras, och med det uppstår nya frågor kring hur kultur kan bidra till stadsutveckling, identitetsskapande och social sammanhållning. Kulturlyftet undersöker hur kultur och konstnärliga interventioner kan bidra till platsutveckling, genom att ge rum för nya uttryck, skapa mötesplatser och stärka den sociala sammanhållningen.

Genom att involvera flera aktörer från kultursektorn, kommunala förvaltningar och civilsamhället skapas projekt som inte bara prövar nya idéer, utan också kan lägga grunden för långsiktiga arbetsätt inom stadsutvecklingen.

- Platsaktivering i Främre Boländerna, där Rum för Dans, Uppsala konstmuseum och Biotopia tillsammans med andra aktörer utforskar hur kultur kan bidra till områdets identitet.
- Platsaktivering i Ulleråker och Hospitalet, där Uppsala Matråd, Ateljéföreningen och Konstfrämjandet samverkar för att undersöka hur kultur,

konstnärliga processer och hållbarhet kan kombineras i en stadsdel i förändring.

- Gottsunda – Kulturdriven platsutveckling, där Hemmaplan, Konstfrämjandet och andra aktörer arbetar för att utveckla kulturens roll i området.
- Stadens Galleri – Konst i tomma lokaler, genomförs i samverkan med Uppsala City, Konstfrämjandet Uppland, Uppsala konstmuseum, Galleri Wildstyle, Kiruna ECoC 2029, Galleri Zeitgeist och Kulturhuset Leoparden.

Internationella samarbeten och publikengagemang

För att Uppsala ska fortsätta utvecklas som kulturstad krävs ett starkare internationellt samarbete och en djupare förståelse för hur vi kan skapa ett mer inkluderande kulturliv. Kulturlyftet stärker kopplingarna till internationella nätverk och tidigare kulturhuvudstäder samtidigt som vi undersöker hur publiken kan göras mer delaktig i kulturutvecklingen.

- Audience Lab, där Gottsunda Dans & Teater och andra aktörer deltar i en forskningsbaserad satsning för att utforska nya metoder för publikengagemang.
- Köttinspektionen blir en del av Trans Europe Halles, vilket gör den till den första platsen i Uppsala som ansluter sig till detta internationella nätverk för fria kulturhus.
- Allt ljus på Uppsala, där internationella samarbeten med tidigare kulturhuvudstäder skapar nya möjligheter för att vidareutveckla ljusfestivalen.

Kartläggning och forskning för att stärka kulturens roll i Uppsala

För att säkerställa att kulturpolitiken och kulturprojekten skapar verklig samhällsnytta krävs en djupare förståelse för kulturens effekter och möjligheter. Genom att genomföra kartläggningar och forskning kan vi skapa ett bättre underlag för framtida satsningar, samtidigt som vi stärker kulturens roll i samhällsplaneringen.

- Kartläggning av kulturpotentialen i Uppsala kommun, där Stadsbyggnadsförvaltningen och Uppsala universitet analyserar vilka områden och platser som har potential att utvecklas genom kulturdrivna insatser.
- Kartläggning av kulturella och kreativa branscher, ett projekt som undersöker hur kultursektorn kan stärkas ekonomiskt och organisatoriskt.
- Samverkan med Kiruna kommun, där en konstnär från Kiruna visas upp i Uppsala inom ramen för Stadens Galleri.

Kulturlyftet som en process, inte en slutpunkt

Kulturlyftet är inte en isolerad satsning, utan en fortsättning på en långsiktig utvecklingsprocess där Uppsala bygger vidare på de insikter och erfarenheter som kulturhuvudstadsarbetet har skapat.

Genom att fokusera på platsutveckling, internationella samarbeten, kompetenshöjning och innovationsfrämjande insatser skapas bättre förutsättningar för kulturens roll i kommunen. Arbetet sker i samverkan med både kulturaktörer och andra samhällssektorer, vilket gör att kulturens betydelse kan stärkas i flera olika sammanhang.

Kulturlyftet handlar om att testa, utveckla och bygga vidare på det arbete som redan har påbörjats. Vi ser inte detta som en slutpunkt, utan som ett viktigt steg på vägen mot en mer sammanhållen, hållbar och strategiskt förankrad kulturpolitik i Uppsala.

Samverkan

Kulturlyftet bygger på ett nära samarbete mellan kommun, kulturaktörer, akademi och andra samhällssektorer för att säkerställa att kulturens potential tas tillvara på ett brett plan. Satsningen har sin grund i de partnerskap och nätverk som etablerats under kulturhuvudstadsprocessen, och ambitionen är att vidareutveckla dessa relationer för att skapa långsiktiga strukturer för kulturdriven utveckling.

Samarbetet sker på flera nivåer:

- Lokal och regional nivå: Kulturlyftet bygger vidare på samarbetet mellan Uppsala kommun och Region Uppsala, samt med andra kommuner i länet. Syftet är att stärka kulturen som en regional tillgång och att arbeta strategiskt med gemensamma initiativ och investeringar. Kulturlyftet skapar även en plattform för att utveckla samverkan mellan kulturaktörer, civilsamhälle och det lokala näringslivet.
- Nationell nivå: Kulturlyftet innebär en fortsatt dialog med svenska kulturinstitutioner, myndigheter och nätverk för att stärka kulturens roll i samhället. Genom samarbete med exempelvis Kulturrådet kan erfarenheter och resurser delas för att utveckla och sprida goda exempel på kulturdriven samhällsutveckling.
- Internationell nivå: Genom de internationella kontakter och nätverk som etablerats under kulturhuvudstadsprocessen, såsom Eurocities Culture Forum och EIT Culture & Creativity, ges Uppsala möjligheter att ta del av kunskapsutbyten, samarbeten och finansieringsmöjligheter på europeisk nivå. Samverkan med andra städer och kulturhuvudstäder skapar också en större förståelse för hur kultur kan bidra till samhällsutveckling i ett europeiskt perspektiv.

Ett särskilt fokus inom Kulturlyftet är att skapa nya samarbetsmodeller och arbetssätt där kultursektorn integreras tydligare i samhällsutvecklingen. Genom att arbeta tvärsektorielt och i dialog med olika aktörer kan kulturens roll som en drivkraft för innovation, social sammanhållning och stadsutveckling stärkas.

Samverkan inom Kulturlyftet handlar inte bara om att genomföra enskilda projekt, utan om att bygga långsiktiga strukturer för att kulturens roll i Uppsala ska vara självklar även på sikt. Genom att kombinera erfarenheter från lokala, nationella och internationella samarbeten kan Uppsala fortsätta att utvecklas som en ledande kulturstad och skapa en mer hållbar och inkluderande kulturpolitik.

Slutsats

Kulturlyftet 2025–2026 bygger vidare på de starka resultat och insikter som ansökningsprocessen till Europeisk Kulturhuvudstad 2029 har genererat. Genom att satsa på kultur som en motor för hållbar utveckling stärker Uppsala sin position som en stad där kultur är en drivkraft för social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet.

Denna satsning är inte en enskild insats utan en del av en större strategi för att utveckla och förankra kulturens roll i kommunens långsiktiga arbete. Genom Kulturlyftet skapas nya arbetssätt, metoder och samverkansmodeller som kan leva vidare även efter 2026. Arbetet bygger på etablerade samarbeten med såväl lokala och regionala aktörer som internationella partners, vilket ger Uppsala en fortsatt stark position i det europeiska kultursamarbetet.

Genom att kombinera platsutveckling, internationella samarbeten, innovationsdrivna kulturprojekt och satsningar på att stärka kultursektorns finansieringsmöjligheter, skapas en stabil grund för kulturens utveckling i Uppsala. Kulturlyftet handlar inte bara om att genomföra projekt, utan om att testa, lära och utveckla de strukturer som krävs för att kulturens roll i samhällsutvecklingen ska vara självklar även på lång sikt.

Ekonomiska konsekvenser

Kulturlyftet är en prioriterad satsning inom Uppsala kommuns Mål och Budget 2025–2027, med särskilda medel (2025: 6 000 000 kr, 2026: 8 000 000 kr) för att fortsätta arbetet från ECoC-ansökan.

Finansieringen täcker personal, kulturprojekt, kompetensutveckling, platsutveckling, samverkan och innovativa insatser. Ett centralt fokus är att via strategisk extern finansiering skapa hållbara strukturer, säkra långsiktig utveckling och bredda finansieringsbasen i samarbete med externa aktörer, regionen och universiteten.

Målet är en långsiktigt hållbar kultursektor med stabil ekonomi och ökad samhällsnytta.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 14 mars 2025

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen

Sten Bernhardsson
Förvaltningsdirektör